

חוק יסוד: משק המדינה
תוכן עניינים

45	מסים, מילואות חובה ואגרות	סעיף 1
45	נכסי מדינה	סעיף 2
45	תקציב המדינה	סעיף 3
45	תקציב רב שנתי	סעיף 3א
46	מנגנון התכנסות	סעיף 1א3
47	אי קבלת חוק התקציב	סעיף 3ב
49	חקיקה הצריכה תקציב	סעיף 3ג
50	שטרי כסף ומטבעות	סעיף 4
50	בקורת	סעיף 5

1. (א) מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות.
- (ב) מסים, מילואות חובה, תשלומי חובה אחרים ואגרות המשתלמים לאוצר המדינה, ושיעוריהם לא נקבעו בגוף החוק ולא נקבעה בחוק הוראה שקביעתם בתקנות טעונה אישור הכנסת או ועדה מועדונית, קביעתם בתקנות טעונה אישור מראש או תוך התקופה הקבועה לכך בחוק – בהחלטת הכנסת או בהחלטת ועדה מועדונית שהכנסת הסמיכה לכך.
2. עסקאות בנכסי המדינה, רכישת זכויות וקבלת התחייבויות בשם המדינה ייעשו בידי מי שהוסמך לכך בחוק או על פיו.
3. (א) (1) תקציב המדינה ייקבע בחוק.
- (2) התקציב יהיה לשנה אחת ויביא את הוצאות הממשלה הצפויות והמתוכננות.
- (ב) (1) (א) הממשלה תניח על שולחן הכנסת את הצעת חוק התקציב במועד שקבעה ועדת הכספים של הכנסת, אך לא יאוחר משישים ימים לפני תחילת שנת הכספים ולא מוקדם משישה חודשים לפני תחילת שנת הכספים;
- (ב) (1) על אף האמור בפסקת משנה (א), התקיימו הנסיבות כאמור בסעיף 36א(ב) לחוק-יסוד: הכנסת ולא התקבל חוק תקציב לפני תחילת שנת הכספים, תניח הממשלה את הצעת חוק התקציב על שולחן הכנסת במועד שקבעה ועדת הכספים של הכנסת, אך לא יאוחר משישים ימים לפני היום הקובע כאמור באותו סעיף, ולעניין תקופה זו לא יובאו בחשבון מועדי ישראל וערביהם כמשמעותם באותו סעיף;
- (2) התקיים האמור בפסקת משנה (1), ובנסיבות אלה בלבד, רשאית הממשלה להניח על שולחן הכנסת יחד עם הצעת חוק התקציב כאמור בפסקת משנה (1), הצעת חוק תקציב לשנת הכספים שלאחריה אף אם מועד ההנחה מוקדם משישה חודשים לפני תחילתה של אותה שנת כספים;
- (2) הצעת חוק התקציב תהיה מפורטת;
- (3) הצעת התקציב המפורטת של משרד הבטחון והצעת התקציב המפורטת של גופים ביטחוניים שייקבעו לעניין זה בחוק לא יונחו על שולחן הכנסת אלא על שולחן ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והבטחון של הכנסת;
- (4) להצעת חוק התקציב יצורף אומדן המקורות למימונו.
- (ג) במקרה הצורך רשאית הממשלה להגיש בתוך שנת הכספים הצעת חוק תקציב נוסף.
- (ד) נראה לממשלה כי חוק התקציב לא יתקבל לפני תחילת שנת הכספים, רשאית היא להגיש הצעת חוק תקציב ביניים.
- (ה) שר האוצר יגיש לכנסת מדי שנה דין וחשבון על ביצוע תקציב המדינה; פרטים ייקבעו בחוק.
- 3א. (א) הממשלה תכין לקראת כל שנת כספים תכנית תקציב רב-שנתית שתכלול את הצעת חוק התקציב לשנה הקרובה וכן תכנית תקציב לשתי השנים הבאות אחריה.
- (ב) הממשלה תניח על שולחן הכנסת את תכנית התקציב הרב-שנתית ביחד עם הצעת חוק התקציב.
- (ג) כל הצעת חוק תקציב שתגיש הממשלה לכנסת תתבסס על תכנית התקציב הרב-שנתית שהוכנה והונחה על שולחן הכנסת לפי סעיף זה בשנה הקודמת.

מסים, מילואות חובה ואגרות (תיקון מס' 1) תשמ"ב-1982

נכסי מדינה

תקציב המדינה

(תיקון מס' 13) תשפ"ג-2023

(תיקון מס' 2) תשמ"ג-1983
(תיקון מס' 2) תשמ"ג-1983
(תיקון מס' 9) תשע"ז-2016

(תיקון מס' 2) תשמ"ג-1983

תקציב רב-שנתי (תיקון מס' 4) תשמ"ב-1992

1א3. (א) הניחה הממשלה על שולחן הכנסת הצעת חוק תקציב לשנת הכספים שלאחריה כאמור בסעיף 3(ב)(1)(ב)(2) (בסעיף זה – שנת התקציב), יחולו ההוראות האלה:

(1) בחוק התקציב לשנת התקציב ייקבע תקציב התאמות ששיעורו והוראות לעניין השימוש בו ייקבעו בחוק (בסעיף זה – תקציב התאמות); הממשלה תביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת את הצעתה לשימוש בתקציב ההתאמות;

(2) הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, תגיש לכנסת עד 1 בנובמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב, ולא מוקדם מ-15 באוקטובר בשנה שקדמה לשנת התקציב, דוח לעניין קיום או אי-קיום הפרש הוצאות או הפרש גירעון הצפויים בשנת התקציב (בסעיף זה – דוח הפרשים); הוראות לעניין הגשת דוח הפרשים והפרטים שייכללו בו ייקבעו בחוק;

(3) שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, לא יאוחר משישים ימים לפני הגשת דוח הפרשים, על המגמות הכלכליות והפיסקליות הצפויות בשנת התקציב;

(4) צפוי בשנת התקציב, על פי דוח ההפרשים, הפרש הוצאות או הפרש גירעון, ועל פי הדוח האמור אין בשימוש בתקציב ההתאמות כדי לכסות את מלוא ההפרש האמור, יגיש שר האוצר לאישור הממשלה, יחד עם דוח ההפרשים, תוכנית לשם כיסוי יתרת ההפרש (בסעיף זה – תוכנית מאזנת); הוראות לעניין הכנת תוכנית מאזנת ופרטיה ייקבעו בחוק; הממשלה תאשר ותגיש לכנסת ולוועדת הכספים של הכנסת את התוכנית המאזנת יחד עם אישור דוח ההפרשים;

(5) בוצעו הפעולות לפי התוכנית המאזנת עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב, ולא נותר הפרש גירעון או הפרש הוצאות, תאשר זאת הממשלה בהחלטה שתיתן עד המועד האמור, ותניח את אישורה על שולחן הכנסת עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(6) לא בוצעו פעולות לפי התוכנית המאזנת, או בוצעו רק חלק מהן עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב ונותר הפרש גירעון או הפרש הוצאות, יחולו ההוראות האלה, לפי העניין:

(א) נותר הפרש גירעון – יופחת סכום ההוצאה הממשלתית המותרת לפי חוק התקציב לשנת התקציב בסכום הפרש הגירעון שנותר; הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, תביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת תוכנית להפחתת ההוצאה הממשלתית המותרת לפי פסקה זו עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(ב) נותר הפרש הוצאות – הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, תביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת תוכנית להפחתת סעיפי ההוצאה בחוק התקציב לשנת התקציב לשם כיסוי הפרש ההוצאות שנותר, עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(ג) הוראות לעניין התוכנית שתוגש לפי פסקת משנה (א) או (ב) ואישור ועדת הכספים של הכנסת ייקבעו בחוק;

(7) ועדת הכספים של הכנסת רשאית להציע לשר האוצר שינויים בתוכנית להפחתת ההוצאה הממשלתית המותרת כאמור בפסקה (6)(א) או (ב), עד 15 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב; הציעה הוועדה כאמור, תביא הממשלה לאישור הוועדה, לאחר ששקלה את הצעות הוועדה כאמור, תוכנית להפחתת ההוצאה הממשלתית המותרת עד 24 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(8) לא אישרה ועדת הכספים של הכנסת את התוכנית שהגיש הממשלה לפי פסקה (א)(א) או (ב) או לפי פסקה (7), יופחתו סכומי ההוצאה בסעיפי התקציב בחוק התקציב, באופן שווה, בגובה הפרש הגירעון או הפרש ההוצאות שנותר כאמור בפסקה (6), לפי העניין, לשם כיסוי ההפרש שנותר;

(9) ועדת הכספים של הכנסת רשאית להניח על שולחן הכנסת את

מסקנותיה מדיוניה כאמור בפסקאות (1), (3), (4) ו-(6) עד (8); הוראות בעניין הדיון בעניין זה בכנסת ייקבעו בחוק.

(1א) על אף האמור בסעיף קטן (א), התרחש אירוע חריג ובלתי צפוי שיש לו השלכה פיסקלית משמעותית, המשפיעה במישרין על הנתונים שבבסיס דוח ההפרשים כאמור בפסקה (2) שבסעיף קטן (א), ובשל סמיכות האירוע והשפעותיו על מועד הגשת דוח ההפרשים לא ניתן להגיש במועד הקבוע באותה פסקה דוח הפרשים הכולל נתונים מעודכנים כנדרש בחוק, רשאית הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, באישור הכנסת לאחר שקיבלה את המלצתה של ועדת הכספים של הכנסת, לדחות את המועד הקבוע באותה פסקה, בתקופה אחת שלא תעלה על 50 ימים (בסעיף קטן זה – תקופת הדחייה);

(2) אישרה הכנסת את דחיית המועד כאמור בפסקה (1), יידחו בהתאמה יתר המועדים שנקבעו לפי סעיף קטן (א) (להלן – המועד הנדחה), ובלבד שהפחתה לפי פסקה (8) של אותו סעיף קטן תתבצע בתום תקופת הדחייה הנמנית החל מהמועד הקבוע בסעיף 7 לחוק ההתאמות הפיסקליות, התשפ"ג-2023; ואולם, אם החליטה הממשלה כי התוכנית המאזנת תכלול הצעת חוק תקציב נוסף לשנת התקציב, תונח הצעת חוק כאמור על שולחן הכנסת במועד שלא יפחת מ-30 ימים לפני תום תקופת הדחייה, ויחולו הוראות סעיף קטן (א) בשינויים אלה:

- (א) דוח הפרשים לפי פסקה (2) יוגש במועד הנדחה;
- (ב) בפסקה (4), המילים "יחד עם דוח ההפרשים" ו"יחד עם אישור דוח ההפרשים" – לא ייקראו;
- (ג) פסקאות (5) עד (7) ו-(9) – לא ייקראו;
- (ד) במקום פסקה (8) יקראו:

"(8) לא בוצעו הפעולות לפי התוכנית המאזנת, כולן או חלקן, יופחתו במועד הנדחה סכומי ההוצאה בסעיפי התקציב בחוק התקציב, באופן שווה, בגובה הפרש הגירעון או הפרש ההוצאות, לפי העניין, לשם גיסוי ההפרש שנותר."

(3) הכנסת תפרסם ברשומות הודעה על המועדים המעודכנים שנדחו לפי סעיף קטן זה.

(ב) בסעיף זה –

"הפרש גירעון" – ההפרש שבין תחזית הגירעון לשנת התקציב לסכום הגירעון המותר לשנת התקציב, כפי שנקבע בחוק;

"הפרש הוצאות" – ההפרש שבין תחזית ההוצאה הממשלתית לשנת התקציב לסכום ההוצאה הממשלתית המאושרת לשנת התקציב, כפי שנקבע בחוק.

33. (א) לא נתקבל חוק התקציב לפני תחילתה של שנת הכספים, יחולו ההוראות שלהלן לגבי שנת התקציב המשכי:

(1) הממשלה תהיה רשאית להוציא את ההוצאות כמפורט להלן:

- (א) כל חודש, סכום השווה לחלק השנים עשר מההוצאה הממשלתית המותרת לשנה הקודמת או מתקרת ההוצאה הממשלתית לשנה הקודמת, כשהן צמודות לשיעור הגידול באוכלוסייה, לפי הנמוך;
- (ב) הוצאה המותנית בהכנסה, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;
- (ג) הוצאה של מפעלים עסקיים שפעלו בשנת הכספים הקודמת, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;
- (ד) החזר חובות קרן שאינו החזר חובות כאמור למוסד לביטוח לאומי;

(ה) לשם מימון ההוצאות הדרושות להתמודדות עם המשבר שנוצר בשל התפשטות נגיף הקורונה, ולמטרה זו בלבד –

(תיקון מס' 14)
תשפ"ד-2023

אי קבלת חוק
התקציב
(תיקון מס' 5)
תשנ"ב-1992
(תיקון מס' 11)
תשפ"א-2020

(תיקון מס' 11)
הוראת שעה)
תשפ"א-2020

(1) סכום שלא יעלה על 52.3 מיליארד שקלים חדשים, שיוקצה לעניינים כמפורט להלן ועד לסכומים כמפורט לצדם:

(א) בריאות, רווחה, סדר ציבורי, ביטחון הפנים, עלייה וקליטה ומתן מענה לצורכי משרדי הממשלה – 7.2 מיליארד שקלים חדשים;

(ב) היערכות משרד החינוך לשנת הלימודים התשפ"א – 2.5 מיליארד שקלים חדשים;

(ג) שיפוי המוסד לביטוח לאומי – 9.8 מיליארד שקלים חדשים;

(ד) מענק וסיוע לעסקים ולעצמאים – 21.1 מיליארד שקלים חדשים;

(ה) עידוד תעסוקה והכשרת הון אנושי, מימון הכשרות מקצועיות, סיוע לעמותות ולארגוני חברה אזרחית וסיוע לעסקים קטנים ובינוניים – 1.2 מיליארד שקלים חדשים;

(ו) עידוד התעסוקה באמצעות מענק עבודה – 0.5 מיליארד שקלים חדשים;

(ז) הנחות בארנונה – 2.2 מיליארד שקלים חדשים;

(ח) עלות תקציבית של פתרונות אשראי – 2.2 מיליארד שקלים חדשים;

(ט) תשתיות, טכנולוגיה עילית, דיגיטציה ותכנית יציאה מהמשבר – 5 מיליארד שקלים חדשים;

(י) מטרות אחרות – 0.6 מיליארד שקלים חדשים;

(2) סכום היתרה מהסכום שהוקצה בשנת 2020 לשם מימון ההוצאות הדרושות להתמודדות עם המשבר שנוצר בשל התפשטות נגיף הקורונה, שיוקצה לאותם עניינים שלשמם הוקצה בשנת 2020;

(3) שינוי בסכומים המוקצים לעניינים המנויים בפסקת משנה (1) בשיעור העולה על 10 אחוזים מאחד הסכומים כאמור, ובכלל זה סכומי היתרה שנוספו לאותם סכומים כאמור בפסקת משנה (2), טעון אישור של ועדת הכספים של הכנסת;

(2) הממשלה תהיה רשאית להתחייב בגבולות הסכומים כמפורט להלן, ובלבד שלא יהיה בהתחייבויות כאמור כדי להגדיל את ההוצאה באותה שנה מעבר לסכום ההוצאה בתקציב המשכי:

(א) סכום ההרשאה להתחייב, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;

(ב) סכום ההוצאה בתקציב המשכי, הסכום להוצאה המותנית בהכנסה והסכום להוצאה של מפעלים עסקיים, כאמור בפסקאות משנה (א) עד (ג) ו-(ה) של פסקה (1), בהתאם להוראות שייקבעו בחוק, ובלבד שהתחייבות להוצאה כאמור בפסקת משנה (ה) של פסקה (1) תהיה לעניינים המפורטים בה ועל פי הסכומים הנקובים לצד כל עניין כאמור;

(ג) סכום עודף שנוותר בסעיפי התקציב בחוק התקציב הקודם, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק, בניכוי הסכום האמור בפסקה (1)(ה)(2);

(3) הממשלה תהיה רשאית למלא משרות במספר שלא יעלה על מספר המשרות הנקוב בחוק התקציב הקודם.

(1א) (פקע).

(2א) (פקע).

(ב) כספים לפי סעיף קטן (א)(1)(א) עד (ג) ייועדו קודם כל לקיום התחייבויות המדינה מכוח חוק, חוזים ואמנות; ביתרת הכספים כאמור תשתמש הממשלה רק להפעלת שירותים חיוניים ופעולות שנכללו בחוק התקציב הקודם

(תיקון מס' 11
הוראת שעה)
תשפ"א-2020

(תיקון מס' 11
הוראת שעה)
תשפ"א-2020

(הוראת שעה)
תשפ"א-2020

(הוראת שעה)
תשפ"א-2020

(תיקון מס' 8)
תשע"ד-2014
(תיקון מס' 11)
תשפ"א-2020

לרבות כאלה שנכללו באמצעות שינויים תקציביים (בסעיף קטן זה – שירותים חיוניים ופעולות קודמות); התחייבויות הממשלה לפי סעיף קטן (א)(2) יהיו רק לשירותים חיוניים ופעולות קודמות.

(ב1) תכנית הכוללת את פירוט הוצאות הממשלה הצפויות והמתוכננות לפי סעיף זה תונח בידי משרד האוצר על שולחן הממשלה ותוגש לוועדת הכספים של הכנסת לא יאוחר מחודש מתחילתה של שנת תקציב המשכי; פירוט ההוצאות לעניין משרד הביטחון והגופים הביטחוניים יונח על שולחן הוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והביטחון של הכנסת, כמשמעותה בסעיף 18 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985; שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, אחת לחודש, על הוצאות הממשלה לפי תכנית כאמור.

(ג) אין לשנות סעיף זה אלא ברוב חברי הכנסת.

(ד) בסעיף זה –

"הוצאה ממשלתית" – ההוצאה הממשלתית, נטו, לרבות מתן אשראי, ולמעט החזר חובות קרן בלבד שאינו החזר חובות כאמור למוסד לביטוח לאומי;

"ההוצאה הממשלתית המותרת", לשנת כספים מסוימת – סכום ההוצאה הממשלתית המותרת לפי חוק התקציב לאותה שנה, ואם לא התקבל לגבי השנה האמורה חוק התקציב – סכום ההוצאה הממשלתית המותרת לפי חוק-יסוד זה;

"סכום ההוצאה בתקציב המשכי" – הסכום השנתי הכולל של ההוצאה הממשלתית כאמור בסעיף קטן (א)(1)(א) ו-(ה);

"שיעור הגידול באוכלוסייה" – ממוצע שיעורי הגידול באוכלוסייה בישראל שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשלוש השנים שקדמו לשנה הקודמת לשנת התקציב המשכי;

"שנת תקציב המשכי" – שנת כספים שעד לתחילתה לא התקבל חוק התקציב לאותה שנה, ואם התקבל חוק התקציב במהלך אותה שנה – החלק משנת הכספים שמתחילתה ועד לקבלת חוק התקציב כאמור;

"תקרת ההוצאה הממשלתית", לשנת כספים מסוימת – סכום ההוצאה הממשלתית המרבי שניתן, לפי חוק, לקבוע לאותה שנה בחוק התקציב, בניכוי סכום ההוצאה הממשלתית באותה שנה שאינו מובא בחשבון כחלק מסכום ההוצאה הממשלתית המרבי שניתן לפי חוק לקבוע בחוק התקציב בשנה שלאחריה.

ג. (א) הצעת חוק תקציבית לא תתקבל בכנסת אלא בקולותיהם של 50 חברי הכנסת לפחות; הרוב האמור דרוש בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית; ואולם אם הפכה הצעת חוק להצעת חוק תקציבית לאחר הקריאה הראשונה, דרוש הרוב האמור בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

(ב) הסתייגות תקציבית לא תתקבל בכנסת אלא בקולותיהם של 50 חברי הכנסת לפחות; התקבלה הסתייגות תקציבית להצעת חוק לא תתקבל הצעת החוק בכנסת בקריאה השלישית אלא בקולותיהם של 50 חברי הכנסת לפחות.

(ג) קביעת העלות התקציבית, לענין סעיף זה, של הצעת חוק או הסתייגות, תהיה של ועדה מועדות הכנסת הדנה באותה הצעת חוק או הסתייגות (להלן – הועדה); הועדה תקבע את העלות התקציבית על פי הערכת שר האוצר או מי שהוא הסמיך לכך, אלא אם כן הוכח להנחת דעתה, על פי הערכה אחרת שהוגשה לה, כי העלות התקציבית שונה מהערכת שר האוצר; הערכות לפי סעיף זה יוגשו בצירוף נתונים ואמדנים.

(ד) בסעיף זה –

"הצעת חוק תקציבית" – הצעת חוק שמתקיימים בה כל אלה:

(1) היא הוגשה שלא בידי הממשלה;

(2) בביצועה כרוכה עלות תקציבית של 7,028,639 שקלים חדשים או יותר, בשנת תקציב כלשהי;

(3) הממשלה לא נתנה את הסכמתה לעלות התקציבית;

"הסתייגות תקציבית" – הסתייגות להצעת חוק, שמתקיימים בה כל אלה:

(1) בביצועה כרוכה עלות תקציבית של 7,028,639 שקלים חדשים או יותר, בשנת תקציב כלשהי;

(2) הממשלה לא נתנה את הסכמתה לעלות התקציבית;

(תיקון מס' 10)
תש"ף-2020
(תיקון מס' 11)
תשפ"א-2020

(תיקון מס' 11)
הוראת שעה)
תשפ"א-2020

הודעה תשפ"ה-2024

"עלות תקציבית" – הוצאה או התחייבות להוצאה מתקציב המדינה, או הפחתה של הכנסות המדינה אף אם ההוצאה או ההפחתה כאמור מלווה בהקטנה של הוצאה או התחייבות להוצאה מתקציב המדינה, או בהגדלה של הכנסות המדינה;

"הוצאה מתקציב המדינה", "הפחתה של הכנסות המדינה" – לרבות הוצאה מתקציבו של גוף מתוקצב או הפחתה של הכנסות גוף מתוקצב;

"גוף מתוקצב" – כהגדרתו בסעיף 21 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

(ה) הסכומים הנקובים בהגדרות "הצעת חוק תקציבית" ו"הסתייגות תקציבית" בסעיף קטן (ד) יתעדכנו ב-1 בינואר של כל שנה לפי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ו) הוראות סעיף זה לא יחולו על הצעת חוק שעניינה פיזור הכנסות ועריכת בחירות.

4. הדפסת שטרי כסף וטביעת מטבעות שישמשו הילך חוקי וכן הוצאתם יהיו על פי חוק.

5. משק המדינה יעמוד לבקורת מבקר המדינה.